

zaradi nemških kolegov — nemško. Razentega, že itak težkega dela v šoli, so se pridružile še druge okolnosti, ki so zagrenjevale požrtvovalno delo učitelstva, n. pr. stanovanjske in prehranjevalne razmere, neredno izplačevanje prejemkov v prvih mesecih. Doklad seveda ni bilo nobenih, dasi so se upravičeno pričakovale. Vrh tega ni našlo ravno mestno učiteljstvo tiste zaslombe in umevanja položaja pri šol. oblasteh, kakor se je pričakovalo in kakor bi bilo potrebno. Zlasti o novem mestnem šolskem nadzorniku se je čulo mnogo in upravičene kritike. Morda mož ni imel namena in je bil marsikdaj samo njegov ne ravno srečen nastop kriv, ampak splošen vtisk je bil končno le, da učiteljstvo ni videlo v njem prijatelja in zagovornika svojih in šolskih teženj, ampak brezobzirnega gospoda, ki ne lajša, temveč greni delo že itak težavno.

Nemško učiteljstvo se tudi ni lahko privadilo novim razmeram. Saj se ne more obračunati kakor bi trenil s sijajno preteklostjo na starem mestu in začeti novo delovanje, ki je ravno dijamentalno nasprotje prejšnjega. Kdo bi mu zameril,

ako še razen tega vpoštevava nesigurnost — vsaj za nje — končnoveljavni mej v tedanjem času? Ni prazna fabula in je docela umljivo, da se je nemško učiteljstvo pri domači konferenci jokalo, ko se je sklepalo o zaukazani proslavi godu kralja Petra.

Vse te razmere niso posebno ugodno uplivalo na šolo. Preveč in prehudih ekstremov na eni in premalo enotnosti na drugi strani. Ali je potem čudno, da se je začela nemška učenka jokati, ko bi morala deklamovati v proslavo kralja Petra pod njegovo sliko? Ali je čudno v takih okolnostih, da so pisali šolarji o majniškem izletu v šolskih nalogah tako-le: »Wir haben Heil dir im Siegeskranz und andere Lieder gesungen und sind um 6 Uhr mit Eichenblättern und Kornblumen bekränzt nach Marburg gefahren.«

Že ta dejstva dovolj jasno osvetljujejo nezdruživo razmerje na šolah v Mariboru in njihovo nevzdržnost. Potrebna je temeljita remedurav in interesu šolstva, v interesu države in nje bodočnosti.

Toda o tem par besedi prihodnjič.

Nove draginjske doklade.

K objavljeni notici v zadnji številki »Učit. Tov.« glede novih draginjskih dokladov za učiteljstvo podajemo še sledeče podrobnosti iz naredbe ministrstva o draginjskih dokladah:

Vse dosedaj veljavne draginjske doklade so ukinjene. Mesto njih se računši od 1. julija t. l., uveljavijo sledeče draginjske doklade:

Z letno plačo, adjutom brez aktivitetne doklade (stanarine)	Mesečna doklada v kronah za razred							
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
pod 2200 K	450	540	630	720	810	900	990	1080
od 2200 do izklj. 2800 K	500	590	680	770	860	950	1040	1130
od 2800 do izklj. 3600 K	550	640	730	820	910	1000	1090	1180
od 3600 do izklj. 4800 K	600	690	780	870	960	1050	1140	1230
od 4800 do izklj. 6400 K	650	740	830	920	1010	1100	1190	1280
od 6400 do izklj. 8000 K	700	790	880	970	1060	1150	1240	1330
od 8000 do izklj. 10.000 K	750	840	930	1020	1110	1200	1290	1380
od 10.000 do izklj. 14.000 K	800	890	980	1070	1160	1250	1340	1430
od 14.000 K dalje	850	940	1030	1120	1210	1300	1390	1480

Neozelenjeni, ki vzdržujejo stare starše ali starše so enaki oženjenim brez otrok.

Upokojeni, vdove in sirote.

Upokojeni državni uslužbenci, ki so stari nad 60 let, kakor tudi tisti, ki imajo manj kot 60 let, ali so nesposobni za katerokoli službo ali katerikoli zaslužek, potem upokojenke iste kategorije brez ozira na starost in zmožnost za zaslužek, dobivajo mesečno doklado:

Ako imajo mesečne pokojnine največ 100 K. = 300 K; ako imajo mesečne pokojnine 101 K do 150 K = 255 K; ako imajo mesečne pokojnine 151 K in več = 210 K.

Razen tega bodo dobivali upokojeni uslužbenci še po 90 K na mesec za ženo in po ravno toliko zav sakega otroka.

Ta doklade za rodbino ne bodo dobivali, ako imajo člani družine lastno plačo ali lastni zaslužek. Istotako ne bodo dobivali te cele draginjske doklade upokojeni in upokojenke, ki imajo razen pokojnine še druge dohodke ali drug zaslužek ali ki niso državljani našega kraljestva.

Sirotam brez očeta in matere pripada po tej naredbi dvojna otroška doklada.

Načelne podrobnosti so razvidne iz Uradnega lista, štev. 125, z dne 29. julija t. l.

I. nezženjeni uslužbenci in vdovci brez otrok; II. oženjeni uslužbenci brez

otrok in vdovci z enim otrokom; III. oženjeni uslužbenci z enim otrokom in vdovci z dvema otrokoma; IV. oženjeni uslužbenci z dvema otrokoma in vdovci s tremi otroki; V. oženjeni uslužbenci s tremi otroki in vdovci s štirimi otroki; VI. oženjeni uslužbenci s štirimi otroki in vdovci s petimi otroki; VII. oženjeni uslužbenci s petimi otroki in vdovci s šestimi otroki; VIII. oženjeni uslužbenci z več kot petimi otroki in vdovci z več kot šestimi otroki.

V število otrok se smejo vračunati samo tisti otroci, ki imajo po veljavni predpisih pravico do preskrbe. Uslužbenci, ki so ločeni od žene, se štejejo med oženjene, če so dolžni skrbeti za njeno vzdrževanje.

Ožerjen uslužbenec, čigar žena je v aktivni državni službi, pa tudi sama dobiva to doklado, se izenači z vdovcem; ako je razlika med doklado, ki jo on dobiva na ta način, in med doklado, ki bi mu pripadla, če bi se z njim postopalo kot z oženjenim, večja od doklade njegove žene, se mu bo dala tudi ta razlika. Analogno je treba postopati, ako je državni uslužbenec oženjen z državno upokojenko.

Obdoveli državni uslužbenci so enaki oženjenim, ako vodijo gospodinjstvo dalje zaradi otrok, in sicer tako dolgo, dokler še ni najmlajši otrok izpolnil 12. leta.

Poviški se dobivajo po preteku vsakega tretjega službenega leta, tako da bo zadnja plača 5000 dinarjev.

Oni imajo pravico na brezplačno stanovanje in kurivo, ali na denarno doklado za to.

Nadalje, kakor je objavljeno v »Učit. Tov.«, konec se pa izpremeni sledeče:

»Isto plačo in pravico imajo tudi stalni učitelji (učiteljice), ki delujejo na zavodih: »Društvo Kralj Dečanski«, »Dom za sirote in zanemarjeno dečo«, in »Šola mladoletnih obsojencev«, kakor na drugih sličnih zavodih, če so od države ustanovljeni in so na njih nastavljeni kot upravitelji teh zavodov ali ako na njih delujejo kot učitelji ali vzgojitelji.«

Fr. Črnogaj: Osebna pola.

Tovariš Zolnir je sprožil zadnjič vprašanje osebne pole, ki se mi zdi tako važno, da se oglašim k besedi tudi jaz.

Ideja ni nova, ker je prišel na njo tovariš Likar že l. 1899, ki je bil takrat moj nadučitelj. Skupaj sva razmotrivala tisto vprašanje do dobrega, in po njegovem odhodu, tistega leta, sem jaz njegovo idejo tudi v dejanju izvršil.

Od l. 1900 vodim jaz za svojo šolo osebno polo za vsakega učenca, ki pa jo nazivam »matični list«. Propagiral sem matične liste pri okrajni konferenci in privatno med tovariši in mislim, da je na Kranjskem že več šol, ki take liste že vodijo, vsaj jaz sem marsikomu poslal že naproseni vzorec.

Le, da meni matični listi niso nadomeščali imenika, temveč je bilo to delo moja zasebna »zabava«, tedaj za nameček vsemu drugemu. Prednosti teh listov pa so bile tako velike, da jih od takrat vodim ravno dvajset let, ne da bi jih bil le enkrat izpusil. Vse one prednosti imajo, ki jih je navedel tovariš Zolnir, in še nekaj jih je, kar sem jih jaz izkusil v praksi.

Ob pričetku leta napišem vsakemu novincu »matični list« ali po Zolnirjevo: osebno polo.

To storim kar mogoče vestno, da so pomote glede podatkov točne. Te pole pridružim starim polam. Vse porazdelim po razredih, kar je storjeno v četrt ure. Vsak razrednik jih uredi po abecednem redu, kar je končano lahko v eni minuti — in tako je mogoče, da pišem razrednico, imenik in naznanila že prvi ali drugi dan, ako imam učence svojega okoliša v evidenci in vem, da se ne oglasi nihče več. Vsi prepisi podatkov se vrše vedno le iz originalov in tako so pomote res skoraj nemogoče posebno ko imam vedno list samo za enega učenca pred seboj in ne morem zaiti v višjo ali nižjo rubriko, kakor takrat, če prepisujem iz starega imenika.

Ob sklepu leta se vpišejo v polo končni redi, tako da je za zasledovanje določenih za 8 šol. let tudi samo osem stolpcev. Na ta način se tudi že kar mehanično ob prvem pogledu razvidi, koliko let hodi učenec v šolo in se vidi ves njegov napredek, kar je posebne važnosti tudi za razrednike višjih razredov, ki ob veliki diferenci, ki se morda pokaže pri redovanju, to redovanje tudi tembolj kritično izvrši, da se učenca ne godi krivica. — Ob izstopu učenca se vpišejo redi izpustnic v polo, z rdečo tinto.

Vse pole šoli dorašlih učencev se združijo v poseben ovoj in sicer tako, da so vedno v enem ovju učenci, ki so istega leta rojeni, četudi niso istega leta izstopili. Prednost tega je, da vem jaz polo najti takoj, kakor hitro vem za otrokovo rojstno leto. Tako postopanje mi je prihranilo osobito v vojnih letih mnogo, mnogo nepotrebnega iskanja in jeze, ko je bilo sodišče še in še nad menoj, pa mi je bilo mogoče ustreči takoj, brez posebnega iskanja in to jako točno.

Pole učencev, ki obiskujejo sosedne ali višje šole, so hranjene v posebnem ovju, enako pole učencev, ki so iz važnih vzrokov oproščeni, ali ki so se preselili. Ob pričetku vsakega šol. leta se te pole revidirajo, in tako ni možno, da se kak učenec izmuzne učiteljevi roki. In to vse brez posebnega duševnega napora — takorekoč mehanično!

Misel, da nastopi osebna pola na mesto imenika, radostno pozdravljam, kakor sploh vsako misel, ki stremi za tem, da se pisarniški posel po možnosti skrajša in se vse nepotrebno nelo odpravi.

Moja misel pa je, da naj ima osebna pola en sam list, ne dva. Zadostuje to popolnoma, ker mislim, da je razvoj učenca tudi dosti razviden, ako se vpišejo polam le končni redi in ne kvartalni. Kvartalni redi naj bodo razvidni iz ročnih katalogov, ki lahko postanejo uradni in jih bo ob sklepu šol. leta shraniti za vse slučaje v šol. arhivu.

Na delo tedaj, k uresničenju te ideje! Delo se brezprimerno skrajša in olajša, točnost v podatkih pa ne zmanjša, temveč poveča.

JOSIP GORIŠEK:

Meščanskošolsko izpit.

Pred seboj imam nemško delo »Metode Rustin: Lehrbefähigungsprüfung f. Bürgerschulen III. Fachgruppe«.

Pouk se vrši v obliki pisem. Delo je sestavljeno jako razumljivo, le lotiti se je dela s potrepljivim zanimanjem. Stvar je pa tudi zelo obširna. Posamezni predmeti obsegajo:

Pedagogika	748 strani,
Kemija	266 »
Prirodoslovje	566 »
Matematika	2306 »

a to še ni vse. Delo je nemško in treba je nemškim pojmom poiskati slovenskih. Poleg tega je obdelati tudi druge pedagoške spise. Učiteljem, ki so n. pr. obi-

skovali enoleten meščanski tečaj v Ljubljani, je bil ta izpit igrača. Tudi za učitelja, ki dejansko poučuje na meščanski šoli, je priprava na izpit zelo olajšana.

Za meščanskošolski tečaj sem se zgledal tudi jaz — pa me niso sprejeli — ker so bile razmere take.

Samostojno pripravljane za meščanski izpit je pa združeno z ogromnim delom in mnogimi težavami.

Kar se tiče III. strokovne skupine — moram odkrito reči, da znanje, pridobljeno na učiteljski — razum pedagogike — ne pomaga mnogo — ali pa skoraj nič. Šele obdelovanje knjig, ki jih imam pred seboj, mi je odprlo pot v marsikateri temen kotiček.

Izmed vseh predmetov je ravno pedagogika ona veda, ki jo mora imeti učitelj jasno pred seboj, da ne postane vzgojno delo — neko mehanično opravljanje vsakdanjega posla. In v tem se loči učiteljski stan izmed vseh stanov.

Vsakomur — bodisi uradniku ali obrtniku itd. — je dan na razpolago čas, da premišljuje in išče tu in tam, kako naj zadevo reši. A v šoli imamo pred seboj žive akte, ki stavijo pred nas neprestano nove slučaje, ki jih moramo reševati kot nujne brez vsakih leksikonov in gibčnost nam da jasna slika pedagoškega znanja.

Zato si pa jaz mislim, da bi »Zveza« dosegla nadvse pameten uspeh, če bi provzročila izdajanje odluka, s katerim se dovoljuje dopolniti izpit iz pedagogike, kar naj velja kot dovršen izpit za meščanske šole. Tako bi marsikateri učitelj poglobil svoje znanje, pri čemur so mu pa sedaj ovira težave raznih drugih predmetov.

Pri izpitu iz drugih predmetov naj se učiteljem z izpitom iz pedagogike ta predmet spregleda.

Gotovo bi na ta način napravil meščanski izpit marsikateri učitelj, ki se sedaj boji preobširne tvarine.

Polemika.

K polemiki o čitankah. (Dopis. Prav pravi tovariš Račič v 28. številki »Učit. Tovariša«, da malo polemike ne škoduje dobri stvari; jaz sem se nasprotno mnenja, da še le polemika rešujočim se problemom daje pravo jasnost in veljavo — dostojna in stvarna polemika seveda — in želeli bi bilo, da bi se taka polemika med nami kaj bolj oživela. In tako tovar. Račiču prav nič ne zamerim, da se postavlja v nasprotje z mojim člankom, kajti preudarjamo in drug drugemu razsvetljujmo misli, da pridemo tem gotoveje do pravega!

Kar se tiče mojega članka, povdarjam, da imam v mislih le čitanke. — Gospodarski moment je lepa čednost, in se mora na njo vsekako ozirati tudi pedagog. Kot tak, oddelim tej čednosti tudi njen del na polju pouka s tem, da smatram čitanko pač kot edino knjigo, na katero sedaj reflektiram pri učenca, ker brez vseh drugih knjig lahko izhaja, a čitanke (berila) oziroma čtiva pa nikakor ne sme pogrešati, ker je to podlaga in zaklad za formalno in etično izobrazbo, brez katerega zaklada si uspešne vzgoje sploh misliti ne moremo.

Ker dajem idealizmu prednost pred realizmom, ne pripoznavam protežiranja gospodarskega stališča pred potrebnimi etične vzgoje. Predno je bilo ono, je bila ta, in kakor vse drugo, najde tudi gospodarsko vprašanje le v etični vzgoji svojo pravo oporo in veljavo. Varčevati iz »gospodarskih« ozirov, na račun vzgoje, je isto, kakor sploh ne imeti denarja za kulturne potrebe in beliti in lepšati hišo pri strehi zraven pa brezbržno gledati, kako se ruši stavba v temelju. In kakor varčevanje ni nikdar gospodarsko, kadar se mu žrtvujejo višji oziro, se tudi zagovarjanje vpeljave avstrijskih čitank, v kojih domuje namesto narodne vzgoje avstrijski duh, ne more imenovati — gospodarsko.

Za bivšega sužnja, ako hoče kazati razumevanje vrednosti svobode, je gotovo že sramotno, verigo, ki ga je držala v sponah, rabiti le samo za zavoro pri vozu. Koliko večja sramota pa bi bila, jo obešati na altar, kjer naj se zažiga najsvetlejša daritev najčistejšim in najlepšim uzorom! — Pred par dnevi je nekdo v »Nar.« ožigosal nekega župana, ki ima v obč. hiši na stenah obešene še vedno stare avstrijske »patrijarhe«. Dopisnik se mi zdi čisto na mestu; in kar se še celo volu ne prilaga, je tim manj spodobno za Jupitra; — avstrijske knjige za našo šolo niso čast, pa če jih kupimo, ali če jih dobimo tudi — zastonj.

Rad verjamem, da se nekaterniki ostali nedotaknjeni od oskrnavajočega duha; — čast njihovu izvanrednemu in-

Sankcija zakona o narodnih šolah.

Kakor nam iz Beograda brzobjavljajo, je bil zakon o premenbah in dopolnitvi zakona o narodnih šolah od 19. aprila 1904, ki je bil tatisnjen v »Učit. Tov.« dne 16. jul. t. l. štev. 29, dne 23. julija t. l. podpisan, s tem potrjen in stopi v veljavo v smislu določb.

Kakor poroča »Narodna Prosveta, št. 12., z dne 12. jul., je bil § 33. tega zakona v drugem čitanju, dne 9. julija t. l. izpremenjen, kakor sledi:

»Stalni učitelji — učiteljice so državni uradniki.

Stalni učiteljem (učiteljicam) je začetna plača 2400 dinarjev letno, a za tem se zviša po periodičnih poviških, katerih je devet. Prvih osem je po 300 dinarjev letno, a zadnji 200 dinarjev letno.